

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Heljo Pikhof
Riigikogu
riigikogu@riigikogu.ee

Teie 19.05.2026 nr 2-3/15-550

Meie 09.06.2026 nr 11-3/3990-2

Vastused kirjalikele küsimustele

Lugupeetud Heljo Pikhof

Täname Teid esitatud küsimuste eest. Rootsi kinnipeetavate Eestisse paigutamise seotud küsimused on pälvinud õigustatult tähelepanu ning nende üle on peetud põhjalikke arutelusid nii Riigikogus kui ka avalikkuses. Käesolevaga vastame Teie küsimustele.

1. Millised on täpsed kulud, mida Rootsi kinnipeetavate Eestisse toomisega seoses peab kandma Eesti riik enne Rootsi ettemaksu laekumist ning millisest allikast need kulud kaetakse?

2026. aasta ettevalmistus- ja tegevuskulude katteks taotletakse vahendeid Vabariigi Valitsuse reservist. See hõlmab vanglateenistuse, Siseministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi/Tervisekassa ja kohtute vajadusi. Rootsi ettemakse 22,95 miljonit eurot laekub hiljemalt kahe kuu jooksul pärast lepingu jõustumist.

2. Kas valitsusel on olemas detailne ja ametkondade kaupa jaotatud arvestus politsei- ja piirivalveameti, kaitsepolitsei ameti, kohtute, prokuratuuri, tervishoiusüsteemi, tõlketeenuste ja transpordi lisakulude kohta? Palun esitada need kulud asutuste ja aastate lõikes.

Jah. Projekti ettevalmistamisel küsiti kõigilt lepingu rakendamisest mõjutatud partnerasutustelt hinnangut võimaliku täiendava ressursi- ja rahavajaduse kohta. Selle käigus analüüsisid muu hulgas Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitsepolitsei amet, kohtud, prokuratuur, tervishoiuteenuse osutaja lepingu rakendamise võimalikku mõju oma töökorraldusele ja ressursidele.

Saadud sisendi alusel on hinnatud nii ettevalmistavate tegevuste kui ka lepingu rakendamisega seotud vajadusi ning nendega on arvestatud valitsusele esitatavas rahastustaotluses. Edasiste aastate vajadused täpsustuvad lepingu rakendamise käigus ning neid käsitletakse tavapärase riigieelarve strateegia ja iga-aastase eelarveprotsessi raames.

3. Kui suur on hinnastamisel arvestatud riskimarginaal eurodes ning milliste konkreetsete riskide katmiseks see on mõeldud?

Lepingu hinnastamisel on arvestatud nii otseste kulude kui ka pikaajaliste finantsriskidega. Riskide maandamiseks sisaldab leping iga-aastast 3,5% indekseerimist, mis katab võimalikke kulukasve tööjõu-, tervishoiu- ja muudes teenustes. Näiteks suureneb 30,6 miljoni euro suurune aastatasu 3,5% indekseerimise tulemusena järgmisel aastal ligikaudu 1,07 miljoni euro võrra. Tegemist ei ole eraldiseisva „kasumimarginaaliga“, vaid mehhanismiga, mille eesmärk on tagada projekti kulude pikaajaline kaetus kogu lepingu perioodi jooksul. Lisaks vähendab Eesti finantsriski asjaolu, et Rootsi tasub fikseeritud aastatasu vähemalt 300 kinnipeetava mahu eest sõltumata tegelikust täituvusest.

4. Kui meditsiinikulude tegelik suurus selgub alles teenuse osutamise käigus, siis kes kannab kulud juhul, kui tegelikud tervishoiukulud ületavad prognoosi?

Rootsi kinnipeetavate tervishoiuteenuste rahastamine on lepingu rakendamise osana eraldi läbi planeeritud ning selleks on kavandatud täiendav rahastus Tervisekassale. Lisaks sisaldab leping ja selle rakendusraamistik meditsiinilisi välistusi, mille kohaselt ei saadeta Eestisse raske tervises seisundiga või pidevat vanglavälist ravi vajavaid kinnipeetavaid. Kui kinnipeetava tervises seisund karistuse kandmise ajal oluliselt halveneb või vajalikku ravi ei ole Eestis võimalik mõistlikult tagada, lõpetatakse karistuse täideviimine Eestis ning isik viiakse tagasi Rootsi, kus tema ravi edasi korraldatakse.

5. Millised tervishoiuteenused tagatakse Rootsi kinnipeetavatele Eestis ning millised teenused eeldavad kinnipeetava tagasiviimist Rootsi?

Eestis tagatakse Rootsi kinnipeetavatele vanglas tavapärastelt vajalik tervishoiuteenus samadel põhimõtetel nagu Eesti kinnipeetavatele, sealhulgas üldarstiabi, õendusabi, esmavajalik eriarstiabi, vaimse tervise abi ning vältimatu abi. Tervishoiuteenuste täpsem korraldus lepatakse kokku rakendusraamistikus (MOC) Eesti ja Rootsi pädevate asutuste vahel.

Samal ajal sisaldab leping meditsiinilisi välistusi, mille eesmärk on vältida olukorda, kus Eesti vanglasüsteemi suunatakse isikuid, kelle ravi eeldab ulatuslikku vanglavälist tervishoiuteenust või erilahendusi. Raske tervises seisundiga, pidevat haiglaravi või keerukat eriarstiabi vajavaid kinnipeetavaid Eestisse ei saadeta.

Kui kinnipeetava tervises seisund karistuse kandmise ajal oluliselt halveneb või vajalikku ravi ei ole Eestis võimalik mõistlikult tagada, lõpetatakse karistuse täideviimine Eestis ning isik viiakse tagasi Rootsi, kus tema ravi edasi korraldatakse. Sellega vähendatakse riski, et Rootsi kinnipeetavate ravi hakkaks mõjutama Eesti tervishoiusüsteemi tavapärase toimimist või kohalike inimeste ligipääsu teenustele.

6. Millal ja kelle poolt kinnitatakse koostöömemorandum, kus täpsustatakse tervishoiuteenuste ulatus, konvoeerimine, teabevahetus, elektrooniline suhtlus ning muud praktilised küsimused?

MOC ehk koostöömemorandum on lepingu praktilise rakendamise dokument, mille lepivad kokku Eesti Justiits- ja Digiministeerium ja Rootsi vanglateenistus pärast lepingu ratifitseerimist ning enne kinnipeetavate saabumise algust. MOC täpsustab lepingu igapäevast rakendamist puudutavad töökorralduslikud ja tehnilised küsimused, sealhulgas tervishoiuteenused, konvoeerimise, teabevahetuse, elektroonilise suhtluse, hariduse, töökorralduse ning muud praktilised koostöömehhanismid.

MOC ei muuda Riigikogu poolt ratifitseeritava lepingu põhimõtteid ega loo uusi sisulisi kohustusi, vaid selle eesmärk on tagada lepingu ühtne ja praktiliselt toimiv rakendamine Eesti ja Rootsi ametiasutuste vahel.

7. Milline on täpne kord juhuks, kui Rootsi kinnipeetava profiil ei vasta kokkulepitule või kui tema kinnipidamine Eestis toob kaasa lisapersonali, kõrgema turvariski või lisateenuste vajaduse?

Leping sisaldab välistusi isikutele, keda Eestisse ei saadeta, sealhulgas kõrge julgeolekuriskiga, raske tervises seisundiga või muul viisil kokkulepitud tingimustele mittevastavatele kinnipeetavatele. Enne kinnipeetava Eestisse paigutamist toimub tema profiili hindamine Eesti ja Rootsi pädevate asutuste koostöös.

Kui karistuse täideviimise ajal ilmneb uus asjaolu või risk, mis ei vasta kokkulepitud tingimustele – näiteks oluline julgeolekurisk, vägivaldne käitumine, organiseeritud kuritegevusega seotud riskid või tervises seisundi oluline halvenemine –, teavitab selle tuvastanud asutus viivitamata teist poolt ning alustatakse koostöös Rootsi ametiasutustega kinnipeetava Eestist väljaviimise ja karistuse täideviimise Rootsis jätkamise protsessi.

Leping näeb ette, et julgeolekuriski korral peab Rootsi Eesti taotluse kinnipeetava tagasivõtmiseks viivitamata rahuldama.

8. Kes otsustab lõplikult, kas konkreetne kinnipeetav sobib Eestisse paigutamiseks ja milline on Eesti ametkondade õigus keelduda kinnipeetava vastuvõtmisest?

Rootsi ei saa ühepoolset otsustada, millised kinnipeetavad Eestisse paigutatakse. Iga kinnipeetava Eestisse saatmine eeldab Eesti nõusolekut ning enne otsuse tegemist hinnatakse kinnipeetava profiili Eesti ja Rootsi pädevate asutuste koostöös.

Hindamise käigus kontrollitakse muu hulgas kinnipeetava julgeolekuriski, tervises seisundit, käitumisajalugu, võimalikke seoseid organiseeritud kuritegevusega ning muid lepingu tingimusi. Hindamisse kaasatakse vajadusel ka Eesti julgeoleku- ja õiguskaitseasutused.

Kui Eesti leiab, et kinnipeetava paigutamine ei ole põhjendatud või kujutab endast julgeoleku-, tervishoiu- või muud olulist riski, on Eestil õigus kinnipeetava vastuvõtmisest keelduda. Samuti võimaldab leping taotleda juba Eestis viibiva kinnipeetava tagasiviimist Rootsi, kui hiljem ilmnevad asjaolud, mille tõttu ei ole tema kinnipidamine Eestis enam põhjendatud.

9. Kui kaitsepolitsei ameti, politsei - ja piirivalveameti või siseministeeriumi ametnikke on vaja kaasata kogu lepinguperioodi vältel, siis milline on selleks ette nähtud püsiv lisarahastus ja tööjõuplaan?

Projekti ettevalmistamisel on arvestatud, et lepingu rakendamine eeldab ka Siseministeeriumi valitsemisala asutuste, sealhulgas Politsei- ja Piirivalveameti ning Kaitsepolitsei ameti kaasamist. Seetõttu on partnerasutustelt küsitud hinnangut võimaliku mõju, töömahu ja vajalike ressursside kohta ning nende sisenditega on arvestatud projekti planeerimisel ja rahastuse kavandamisel.

Siseministeeriumi valitsemisala asutuste roll on seotud eelkõige taustakontrolli, julgeolekuhindamise, riskide ennetamise ning asutustevahelise koostööga. Projekti rakendamine toimub koostöös partnerasutustega ning eesmärk on tagada, et vajalikud tegevused oleksid kaetud ilma nende asutuste põhifunktsioonide täitmist kahjustamata.

Projekti pikaajalised vajadused kavandatakse tavapärase riigieelarve strateegia ja iga-aastase eelarveprotsessi raames koostöös seotud asutustega, et tagada tegevuste jätkusuutlik rahastamine kogu lepingu perioodi jooksul.

10. Kuidas välditakse olukorda, kus Rootsi vangide teenindamiseks vajaminev tööjõud süvendab tööjõupuudust politseis, päästes, vanglateenistuses ja muudes siseturvalisuse valdkondades?

Värbamine toimub etapiviisiliselt vastavalt kinnipeetavate saabumise ja üksuste avamise graafikule, mitte ühekordse massvärbamisena. Projekti eesmärk ei ole teiste siseturvalisuse asutuste koosseisude arvelt ametnike ülevärbamine, vaid uute inimeste värbamine, väljaõpe ja süsteemi juurde toomine. Värbamine toimub laiapõhjaselt ning hõlmab nii uusi tööturule sisenejaid kui ka inimesi, kes soovivad ümber- või edasi spetsialiseeruda sisejulgeoleku valdkonnas.

Projekti tulemusena lisandub Eestisse järgnevatel aastatel sadu väljaõppinud vanglateenistuse ja sisejulgeoleku spetsialiste, kelle kompetents ja kogemus on tulevikus väärtuslikud kogu avalikule sektorile. Seetõttu ei ole tegemist üksnes täiendava tööjõuvajadusega, vaid ka pikaajalise investeeringuga Eesti sisejulgeoleku võimekusse ja kompetentsi.

11. Milline on ministeeriumi hinnang sellele, et Rootsi kinnipeetavate Eestisse toomisega seotud palgatase ja võimalikud lisaboonused võivad tekitada palgasurvet kogu vanglasektoris ning ka teistes siseturvalisuse asutustes?

Projekti eesmärk ei ole luua Tartu vanglasse teistest vanglatest eristuvat või ebaoproportsionaalselt kõrgelt tasustatud süsteemi. Rootsi kinnipeetavatega töötamist ei käsitleta eraldiseisva teenistusega võrreldes näiteks Eesti kinnipeetavatega avavanglas või kinnises vanglas ning projekti rakendamisega ei kavandata luua palgalõhet Tartu vangla ja teiste vanglate vahel.

Vanglarendi projektiga seotud tööjõukulud kaetakse lepingu finantsmudelist ehk Rootsi poolt makstavast tasust, kuid töötasude kujundamisel lähtutakse jätkuvalt Eesti vanglateenistuse ja sisejulgeoleku valdkonna ühtsetest põhimõtetest. Siseturvalisuse valdkonna palgaküsimusi tuleb ka edaspidi käsitleda riigiüleselt ja ühistel alustel, mitte üksikute projektide või asutuste põhisel.

Projekti eesmärk ei ole tekitada konkurentsi siseturvalisuse asutuste vahel, vaid kasvatada järk-järgult kogu valdkonna võimekust ning tuua süsteemi juurde uusi väljaõppinud spetsialiste.

12. Milline on Eesti riigi finantsvastutus juhul, kui leping lõpetatakse enne tähtaega ning Eesti on juba teinud taristu-, värbamis-, koolitus- ja muud ettevalmistuskulud?

Leping on kahe riigi vaheline rahvusvaheline koostööleping, mis sisaldab lepingu kestuse, lõpetamise ja etteteatamise mehhanisme. Lepingu võimalik lõpetamine ei toimu ühepoolset üleöö, vaid sellele eelneb lepingus sätestatud etteteatamistähtaeg, mis võimaldab pooltel tegevused ümber korraldada ning maandada praktilisi ja finantsriske.

Eesti tehtavad ettevalmistuskulud on seotud eelkõige Tartu vangla taristu kohandamise, personali värbamise, väljaõppe ning vajaliku töökorralduse loomisega. Tegemist ei ole ühekordselt kasutatavate kuludega, vaid investeeringutega Eesti vanglateenistuse võimekusse ja Tartu vangla kasutusvalmidusse, mida on võimalik kasutada ka muudel eesmärkidel Eesti vanglasüsteemis.

Samuti vähendab Eesti finantsriski lepingu ülesehitus, mille kohaselt teeb Rootsi lepingu jõustumisel ettemakse ning tasub lepingu kehtivuse ajal fikseeritud aastatasu vähemalt 300 kinnipeetava mahu eest sõltumata tegelikust täituvusest. Seetõttu ei jää projekti peamised tegevuskulud Eesti maksumaksja kanda.

13. Miks ei ole lepingus ette nähtud leppetrahvi olukorraks, kus lepingu teine pool lõpetab lepingu enne tähtaega või ei täida oma kohustusi?

Tegemist ei ole tavapärase eraõigusliku teenuslepingu, vaid kahe riigi vahelise rahvusvahelise koostöölepinguga. Selliste lepingute puhul ei põhine poolte suhted klassikalisel leppetrahvi loogikal, vaid riikidevahelisel vastutusel, vastastikusel usaldusel ning lepingus sätestatud koostöö- ja lõpetamismehhanismidel.

Leping sisaldab selleks selgeid reegleid lepingu kestuse, lõpetamise, etteteatamistähtaegade ning praktilise ülemineku korraldamise kohta. Lepingu lõpetamine ei saa toimuda koheselt ega ühepoolset üleöö, vaid sellele eelneb etteteatamistähtaeg, mille jooksul saavad pooled tegevused ümber korraldada ning maandada võimalikke praktilisi ja finantsriske.

Lisaks vähendab Eesti riske lepingu finantsmudel, mille kohaselt teeb Rootsi lepingu jõustumisel olulise ettemakse ning tasub lepingu kehtivuse ajal fikseeritud aastatasu vähemalt 300 kinnipeetava mahu eest sõltumata tegelikust täituvusest. See tähendab, et lepingu ülesehitus ise sisaldab mehhanisme, mis tagavad Eesti jaoks prognoositava ja stabiilse rahavoo kogu lepingu perioodi vältel.

Rahvusvahelises praktikas ei ole riikidevahelistes koostöölepingutes leppetrahvid tavapärased, kuna riikidevaheliste kohustuste täitmine põhineb eelkõige rahvusvahelise õiguse, diplomaatiliste suhete ja lepinguliste mehhanismide toimimisel.

14. Kinnipeetavate saabumise ja lahkumise korraldamisel võivad vastutused olla ebaselged, näiteks tšarterlendude, turvateenuse ja maismaatranspordi puhul. Milline on nende ülesannete täpne jaotus Eesti ja Rootsi vahel ning kes kannab võimalike tõrgete või lisakulude riski?

Kinnipeetavate transpordi korraldus lepitakse Eesti ja Rootsi vanglateenistuste vahel kokku detailsel praktilisel tasemel ning täpsustatakse rakendusraamistikus (MOC). Koostöös määratakse muu hulgas kindlaks lennutranspordi, üleandmise, turvameetmete, ajakava, vastutuse ja infovahetuse korraldus.

Üldpõhimõttena vastutab Rootsi kinnipeetavate transpordi eest Eesti territooriumile ja sealt tagasi Rootsi, sealhulgas lennutranspordi korraldamise eest. Eesti vastutab kinnipeetavate transpordi eest Eesti territooriumil ning kõik kinnipeetavate liikumised Eesti riigi piires toimuvad Eesti vanglateenistuse relvastatud saateüksuse saatel ja julgestusel.

Transporti puudutavad protseduurid on vanglateenistuste jaoks tavapärane töökorralduslik küsimus ning neid planeeritakse ja viiakse ellu vastavalt kehtivatele julgeoleku- ja ohutusnõuetele.

15. Millised konkreetset kokkulepped on sõlmitud Tartu linna kaasamiseks ning kuidas tagatakse, et linna turvalisuse, maine, sotsiaalteenuste ja kohaliku kogukonna mured saavad enne lepingu rakendamist sisulise vastuse?

Tartu linna ja kohalike partnerite kaasamine on olnud projekti ettevalmistamise oluline osa kogu läbirääkimis- ja ettevalmistusprotsessi vältel. Justiits- ja Digiministeeriumi ning vanglateenistuse

esindajad on korduvalt kohtunud Tartu linna esindajatega, andnud ülevaate projekti seisust, võimalikest mõjudest ja edasistest plaanidest ning vastanud linna poolt tõstatatud küsimustele.

Lisaks on korraldatud infopäevi ja kohtumisi erinevate osapooltega ning Tartu linna esindaja on kaasatud ka vanglakomisjoni töösse. Projekti ettevalmistamisel peetakse oluliseks avatud ja regulaarset suhtlust kohaliku omavalitsuse ning kogukonnaga.

Tartu vangla jätkab ka lepingu rakendamisel kontrollitud kinnipidamisasutusena Eesti vanglateenistuse järelevalve all. Justiits- ja Digiministeerium ning vanglateenistus on valmis jätkama regulaarseid kohtumisi Tartu linnaga, kuulama kohalikke muresid ning jagama täiendavaid selgitusi kogu projekti rakendamise vältel.

16. Millised küsimused on praegu veel koostöömemorandumi tasandil lahtised ning kas Riigikogul on võimalik selle sisuga enne lepingu rakendamist tutvuda?

MOC ehk koostöömemorandum ei muuda Riigikogu poolt ratifitseeritava lepingu põhimõtteid ega loo uusi sisulisi kohustusi, vaid täpsustab lepingu praktilist rakendamist ja igapäevast töökorraldust. Praeguseks on suurem osa MOC-i sisust Eesti ja Rootsi vahel põhimõtteliselt läbi töötatud ning lahtised on peamiselt mõned praktilise tasandi töökorralduslikud küsimused, mille osas pooled püüavad koostöös leida kõige paremaid ja mõistlikumaid lahendusi.

Lahtised küsimused puudutavad peamiselt praktilist töökorraldust ja asutustevahelise koostöö detailide täpsustamist. Tegemist ei ole lepingu põhimõtteid muutvate poliitiliste küsimustega, vaid rakenduslike lahendustega, mille eesmärk on tagada lepingu igapäevane toimimine.

MOC on kavandatud avaliku dokumendina ning sellega on võimalik tutvuda pärast selle valmimist. Samuti on plaanis saata dokument pärast selle lõplikku kokkuleppimist kooskõlastamiseks ja sisendi andmiseks ka nendele partnerasutustele, kelle tegevust või töökorraldust MOC-is käsitletavad küsimused puudutavad.

17. Kas minister kinnitab, et ükski Rootsi kinnipeetavate Eestisse toomisega seotud lisakulu ei tule Eesti maksumaksja, teiste siseturvalisuse asutuste ega kohtusüsteemi põhitegevuse arvelt?

Vanglarendi projekti ettevalmistamisel on lähtutud põhimõttest ja poliitilisest kokkuleppest, et lepingu rakendamisega seotud kulusid ei kanna Eesti maksumaksja ega olemasolevate asutuste põhitegevuse eelarved. Lepingu alusel katab Rootsi riik kõik Rootsi kinnipeetavate vastuvõtmise, kinnipidamise ja teenindamisega seotud kulud, sealhulgas personali-, tervishoiu-, julgeoleku-, transpordi- ja muud vajalikud tegevuskulud.

Seetõttu ei ole projekti eesmärk kasutada Eesti vanglateenistuse või teiste partnerasutuste olemasolevaid ressursse Rootsi kinnipeetavate teenindamiseks, vaid katta lepingu rakendamisega seotud kulud Rootsi poolt makstavast tasust ja lepingu finantsmudelil tulenevatest laekumistest.

Projekti ettevalmistamisel on kõigilt seotud partnerasutustelt küsitud hinnangut võimalike vajaduste ja kulude kohta ning nende sisenditega on arvestatud nii rakendamise planeerimisel kui ka rahastuse kujundamisel.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Deili Jurjev 58838972
Deili.Jurjev@justdigi.ee

